

Årsmelding 2003

effEKTiV

tYdELiG

Visjon

NOKUT skal være et anerkjent kvalitetssikringsorgan på et høyt, internasjonalt nivå. Organet skal bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten på norsk høyere utdanning, fagskoleutdanning og godkjent utenlandsk utdanning.

KoNStRUKtiV

UaVhENGiG

hELHETStEHkENDE

NOKUT i 2003

NOKUT ble etablert 1. januar 2003 som en del av Kvalitetsreformen for høyere utdanning. Reformen ga norske universiteter og høyskoler større faglig og fagpolitisk frihet og skapte dermed et behov for et uavhengig kvalitetssikringsorgan.

NOKUTs formål er, ifølge lov om universiteter og høyskoler, å kontrollere kvaliteten på norske institusjoner som tilbyr høyere utdanning. Denne kontrollen skal skje gjennom akkreditering og evaluering. NOKUT skal også godkjenne utdanning tatt i utlandet.

NOKUT oppgaver er:

- Evaluering av institusjonenes systemer for kvalitetssikring.
- Akkreditering av institusjoner.
- Akkreditering og godkjenning av studietilbud.
- Revidering av akkreditering som allerede er gitt.
- Evaluering for å vurdere kvaliteten på høyere utdanning. Departementet kan også pålegge NOKUT å gjennomføre slik evaluering.
- Generell godkjenning av utdanning fra institusjoner som ikke er akkreditert.
- Generell godkjenning av utdanning tatt i utlandet.
- Informasjon om norsk utdanning til utlandet.
- Informasjon om NOKUTs oppgaver og vedtak.

NOKUT skal i sitt arbeid være uavhengig av institusjonene og av Utdannings- og forskningsdepartementet. Dette innebærer at NOKUT skal utføre arbeidet sitt etter lover, forskrifter og fastlagte retningslinjer, og fatte sine vedtak ut fra disse. Departementet kan ikke gi pålegg til NOKUT utover det som er hjemlet i lov eller fastsatt i forskrift. Departementet kan heller ikke omgjøre vedtak NOKUT fatter om godkjenning eller akkreditering.

NOKUT har myndighet til å trekke tilbake godkjenning av et kvalitetssikringssystem eller akkreditering av en institusjon eller et studietilbud, dersom vilkårene for godkjenningen eller akkrediteringen ikke lenger er oppfylt.

NOKUT har kontoradresse i Oslo.

Professor Narve Bjørge,
styreleder i NOKUT

Kvalitet i høyere utdanning

"Kunnskap skal styra rike og land". Aasmund Olavsson Vinjes utdanningspoetiske fyndord – ofte brukt og stundom misbrukt – kan stå som verbal logo til ett av de største fellesprosjekt i norsk kunnskapspolitisk historie de seinere åra: systematisk sikre, styrke og utvikle kvaliteten i høyere utdanning. Kvalitetsreformen er et fellesprosjekt i denne forstand: Institusjonene – universiteter og høyskoler – har ansvaret for å nå, vedlikeholde og utvikle definerte kvalitetsmål, mens Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) har en todelt tilsynsoppgave, nemlig å øve kontroll med og yte bistand til institusjonenes kvalitetsarbeid.

Kontrollopgaven krever en samforstått avstand til institusjonene, mens bistandsoppgaven krever tett og tillitsfullt samarbeid. En slik strukturell dobbelthet i NOKUTs portefølje er ikke enkel å håndtere. Men arbeidet i vårt første virkeår – 2003 – som denne meldingen omfatter, viser at dualiteten fungerer. Samtidig er det NOKUTs erklærte mål å bygge opp en utviklingskompetanse som over tid gjør støttefunksjonen til bærende element i organets virksomhetsfelt. De årlige nasjonale kvalitetskonferansene – den første ble arrangert i Tromsø i mai 2003 – har sin viktigste funksjon nettopp i dette perspektivet.

NOKUTs arbeidsoppgaver er konkretisert i lov, departemental forskrift og egne utfyllende kriterier og forskrifter. Arbeidet med å få denne helheten på plass opptok en stor del av styrets arbeid vårsemesteret 2003. De høringsinnspill som kom fra institusjonene i forbindelse med denne prosessen, ble

et viktig lærestykke for NOKUT. Dialogen ga i all hovedsak en omforent kriterieforståelse, som også er tvingende nødvendig hvis NOKUT skal lykkes med sine oppgaver. Disse oppgavene gjelder evaluering, akkreditering og godkjenning av institusjoner, fag, studietilbud og kvalitetssystemer. Organisasjonen for å styre og ivareta dette oppgavefeltet kom på plass i 2003, og det er styrets vurdering at den nå fungerer med profesjonalitet og legitimitet. Balansen mellom styrets faglig-strategiske ansvar og den faste administrasjonens driftsansvar er også avstemt og gjennomført innenfor et helhetlig delegasjonssystem.

Styret hadde ti møter i 2003, halvparten ble holdt rundt i landet på ulike institusjoner. Når styremøtene blir lagt til et universitet eller en høyskole, holdes også et dialogmøte med institusjonenes ledelse, studieutvalg og studieadministrativt personale. Det blir gitt gjensidig orientering med hovedvekt på status og framtidsplaner i kvalitetsarbeidet. For styret har disse møtene vært svært viktige og inspirerende, både for den spesifikke innsikt de gir i ulike angrepsvinkler på kvalitetsreformen, og for den generelle innsikt NOKUT får i et mangfoldig norsk institusjonslandskap. Dialogmøtene vil derfor fortsette i 2004. Likevel vil det ta lang tid før et samlet styre kan besøke alle institusjonene. For å bøte på dette har direktøren sammen med styreleder lagt opp et parallelt besøksprogram. På denne måten har NOKUTs styre eller ledelse gjennomført dialogmøter med alle institusjonene innen høyere utdanning i Nord-Norge.

Som kjent omfatter NOKUTs kvalitetsoppgaver også institusjoner under Lov om private høyskoler. Fra 2004 vil vi også få godkjenningsoppgaver knyttet til institusjoner under Lov om fagskoleutdanning, et arbeid som har vært grundig forberedt i organisasjon og styre i siste halvår av 2003. NOKUT får dermed ansvar for hele det feltet som før ble kalt postgymnasial utdanning, uavhengig av samfunnmessig tilknytning og tilhørighet. I dette arbeidet må det understrekes at NOKUT er et uavhengig statlig organ, som bare kan instrueres gjennom lov eller forskrift. Det er likevel nødvendig og tjenlig å ha nær og regelmessig kontakt med fagdepartementet, og slik kontakt har vi hatt gjennom hele meldingsåret. Den har fungert utmerket, og for meg er det viktig å betone at departementet helt konsekvent har respektert NOKUTs uavhengige stilling. Skillet mellom et faglig og et politisk regime i kvalitetsarbeidet har altså festnet seg, i alle fall på sentralpolitisk hold.

Også samarbeidet ut over landegrensene er viktig for et organ som NOKUT. Arbeidet for bedre kvalitet i utdanninga er i realiteten et stort internasjonalt prosjekt, blant annet med det som mål å lette studieoverganger mellom landene. NOKUT deltar aktivt i dette arbeidet, samtidig som organisasjonslerretet her er så bredt at det har vært nødvendig med en stram prioritering for vår deltagelse. En slik konkret prioritering foretok styret i 2003. Generell godkjenning av utenlandsk utdanning, etter individuell søknad, er ellers et stort arbeidsområde for NOKUT. Dette arbeidet har en internasjonaliseringsdimensjon som bringer mange fremmede utdanningsimpulser inn i organisasjonen.

Til slutt: Det har vært kritiske diskusjoner om ulike sider ved kvalitetsreformen gjennom hele 2003. Det er bra. Kvalitetsreformen er i realiteten et knippe reformer, der NOKUTs arbeidsfelt først og fremst er knyttet til utdanningskvalitet og institusjonskvalitet. Andre sider ved reformen er sekundære på vårt arbeidsprogram. Reformdebatten vil helt sikkert fortsette. Det gjelder reformens ideologiske grunnlag, forskningens stilling, kvantitative mål og måltall i konkurranse med kvalitative målsettinger osv. Oppsummert: Er det utilsiktede – eller ikke gjennomtenkte – negative konsekvensene ved den reformen som nå gjennomføres? Slike spørsmål må drøftes med størst mulig åpenhet og med oppriktig læringsvilje. NOKUT ønsker derfor debatten velkommen, også når den er motstrøms til vår organisasjon og vårt arbeid.

Professor Narve Bjørge
styreleder

Oddvar Haugland,
direktør i NOKUT

Det første året

Det første året har vært preget av arbeidet med å tilrettelegge grunnlaget for NOKUTs virksomhet og å kontrollere og bidra til å utvikle kvaliteten på norsk høyere utdanning og godkjenne utdanning tatt i utlandet. Dette har omfattet hvilken kompetanse de sakkyndige må ha, mandat for og oppnevning av sakkyndige, kriterier for evaluering av institusjonenes kvalitetssikringssystemer, kriterier for akkreditering av institusjoner og standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud. Innenfor de aktuelle områdene har arbeidet foregått i nær dialog med institusjonene og andre interessenter. Vi har sett det som viktig at det blir etablert en mest mulig felles oppfatning av hvor godt egnet de valgte standarder og kriterier er. Da er det også enklere å få en felles oppfatning av resultatet. Arbeidet med en strategiplan, som viser NOKUTs visjon og mål for virksomheten og hvordan de kan realiseres, er også en viktig del av virksomhetsgrunnlaget. Kvalitetsutvikling i høyere utdanning må ses i et langsiktig perspektiv og baseres på et målrettet, langsiktig arbeid. Skippertak holder ikke. Vi har også vurdert det som nødvendig å etablere et tilfredsstillende internt kvalitetssikringssystem for NOKUTs egen virksomhet. Dette for at institusjonene og samfunnet generelt kan ha tillit til at NOKUT, som skal vurdere institusjonenes kvalitetssikringssystemer, har et velfungerende system for sikring og utvikling av sin egen virksomhet.

Men år 2003 gikk ikke bare med til forberedelser. Arbeidet med oppgavene relatert til generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning, gikk for fullt hele året. Antall søknader totalt har økt med nær 20 %, men siden antall behandlede søknader har økt tilsvarende, er behandlingstiden uendret. Men behandlingstiden – vel fire måneder – er ikke tilfredsstillende. En ordning med evaluering av institusjonenes kvalitetssikringssystemer kom også i gang i andre halvdel av året, selv om

fristen for å etablere et kvalitetssikringssystem for de statlige institusjonene var 1. januar 2004. Men siden sju institusjoner søkte om institusjonsakkreditering tidlig på året, og et tilfredsstillende kvalitetssikringssystem er en forutsetning for akkrediteringen, startet evalueringen straks evalueringskriteriene var vedtatt av styret i begynnelsen av mai. En søknad ble ferdigbehandlet, og styret godkjente kvalitetssikringssystemet til Det teologiske menighetsfakultet i desember. Vurderingen av de andre søknadene vil bli avsluttet i 2004.

Da NOKUTs forskrift om standarder og kriterier for akkreditering og godkjenning studietilbud ble vedtatt i mai, lå det mange søknader fra private og statlige institusjoner og ventet på behandling. I tillegg til sju søknader om institusjonsakkreditering fra to statlige og fem private institusjoner, kom det inn 67 søknader om akkreditering av studietilbud fra 1/2 år og opp til doktorgradstudier. Av de 12 søknadene som ble ferdigbehandlet av den sakkyndige komiteen, ble 11 godkjent og en ikke godkjent.

I alle evalueringer og akkrediteringer er NOKUT avhengig av at kvalifiserte personer er villige til å være med i de sakkyndige komiteene. Det er med glede vi registrerer den positive innstillingen til å delta i dette viktige arbeidet. Det er også lagt stor vekt på å forberede de sakkyndige på arbeidet gjennom seminarer, møter og lignende.

Virksomheten i 2003 har gitt erfaring med å bruke de fastsatte standardene og kriteriene for evaluering og akkreditering. Så langt er erfaringene i hovedsak at de har fungert tilfredsstillende, og mot slutten av 2004 vil kriteriene bli evaluert og eventuelt foreslått endret i dialog med sektoren.

NOKUT ble også tillagt en ny oppgave i 2003, nemlig å godkjenne fagskoleutdanning, som er yrkesrettede utdanningstilbud med en varighet på 1/2 til 2 år. NOKUT har vært positiv til at oppgavene relatert til høyere utdanning, blir utvidet til også å omfatte fagskoleutdanning, som er yrkesrettede utdannings-tilbud basert på studiekompetanse som opptakskrav. NOKUT har satt i gang forberedelser til godkjenningsvirksomheten ved å sende ut forslag til kriterier som tilbudene skal vurderes etter. Godkjenningene vil ikke kunne starte før medio 2004.

I en globalisert utdanningsverden med ønske om å sikre og utvikle kvaliteten på norsk høyere utdanning, er det helt nødvendig å delta i det internasjonale fellesskapet. NOKUT har valgt å konsentrere seg om å delta i nordiske og europeiske nettverk og samarbeidsorganisasjoner innenfor området samt et begrenset antall multilaterale og bilaterale samarbeidsprosjekter.

NOKUT har lagt stor vekt på å utvikle en god dialog med institusjonene og andre interessenter knyttet til høyere utdanning. NOKUT har en viktig oppgave med å informere utad om resultatene fra gjennomførte evalueringer av kvaliteten på studie-tilbudene, slik at institusjonene kan bruke dette i sin egen kvalitetsutvikling, og slik at andre interessenter som studieveiledere, foreldre og arbeidsgivere kan få et bedre grunnlag for å ta de riktige valgene.

De ansattes kompetanse er av stor betydning for virksomheten og hvilken tillit NOKUT vil få som kvalitetssikringsorgan i nasjonal og internasjonal sammenheng. Kontinuerlig kompetanseutvikling prioriteres derfor høyt. I 2003 har kompetanseutviklingen vært konsentrert om seminarer, kurs, deltagelse i nasjonale og internasjonale prosjekter og lederutvikling. I de nye og utfordrende oppgavene NOKUT har fått, ligger det også mye god kompetanseutvikling gjennom arbeidet med oppgavene. Kompetansen vil i tillegg bli styrket ved at NOKUT knytter til seg en eller to ressurspersoner i deltidsstilling med høy teoretisk og erfaringsbasert kompetanse i evaluering og kvalitetsarbeid.

NOKUT er i ferd med å utarbeide en håndbok for helse, miljø og sikkerhet. Bedriftshelsetjenesteordning, velferdsutvalg og et friskverntilbud med avtale om fysisk trening i arbeidstiden på visse betingelser, bidrar til å skape et trivelig og helsefremmende arbeidsmiljø. NOKUT legger også stor vekt på å utvikle en sunn organisasjonskultur.

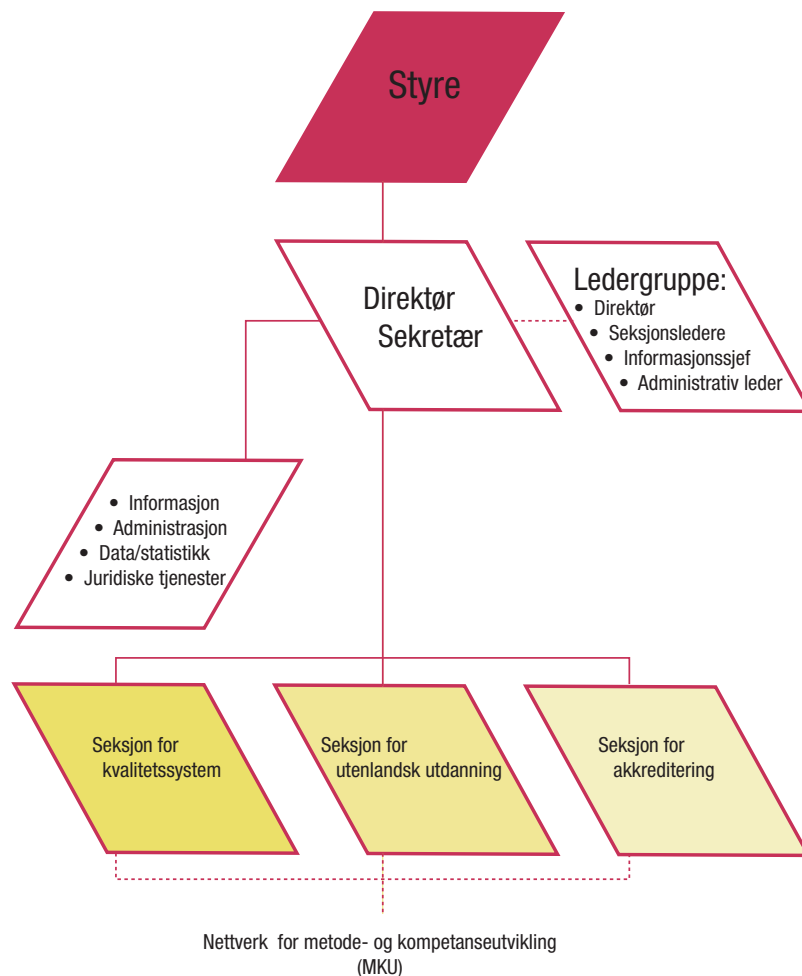
Fordelingen mellom kvinner og menn både i lederstillinger og i andre stillinger er tilfredsstillende. Av de seks lederne er det fire kvinner og to menn, og kvinneandelen blant alle ansatte er på 65 prosent.

Vi gleder oss til utfordringene i det andre året.

Oddvar Haugland
direktør

Styret

- Professor Narve Bjørge, Universitetet i Bergen, leder
- Fagsjef Annett Lundsgaard, Byggenæringens landsforening, nestleder
- Professor Roger Abrahamson, Norges landbrukshøgskole
- Prorektor Bente Kristensen, Handelshøjskolen i København
- Student Mats Larssen, Norsk studentunion

Varamedlemmer:

- Professor Jan-Martin Berentsen, Misjonshøgskolen i Stavanger
- Forsker Karl Erik Brofoss, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU)
- Student Inger Marie Skinderhaug, Studentenes landsforbund, møter som fast observatør

NOKUTs organisasjon og ansatte

NOKUT har organisert virksomheten i tre seksjoner, med utgangspunkt i de oppgavene organet har:

- Seksjon for kvalitetssystem evaluerer kvalitetssystemer til norske universiteter og høyskoler ikke sjeldnere enn hvert sjette år. Seksjonen deltar også i evaluering for å bedømme kvalitet.
- Seksjon for akkreditering godkjenner og akkrediterer institusjoner og studieprogrammer etter søknad. Seksjonen deltar også i andre typer evaluering.
- Seksjon for utenlandsk utdanning gir generell godkjenning av utenlandsk utdanning. Seksjonen har også informasjonsoppgaver om norsk høyere utdanning, og ansvar for oppfølging av nasjonale forpliktelser om godkjenning av utdanning.

I tillegg kommer stabsfunksjonene, som består av administrasjon, informasjon, data-/statistikkjenester og juridiske tjenester.

NOKUT har et internt nettverk for metode og kompetanseutvikling (MKU) på tvers av seksjonene. MKU har et spesielt ansvar for å utvikle og drive et internt kvalitetssikringssystem i NOKUT, og er tillagt sentrale oppgaver med kontinuerlig kompetanseutvikling.

Klagenemnd

Utdannings- og forskningsdepartementet har oppnevnt en klagenemnd for perioden 2003–2006. Klagenemnda avgjør klager på vedtak som er fattet av NOKUT, men behandler ikke klager på sakkyndiges vurdering. Klagenemnda har fem medlemmer med personlige varamedlemmer:

- Kjell Frønsdal, Gulating lagmannsrett (leder)
- Helle Rolstad, Namdal tingrett (vara for leder)
- Knut Ingar Western, Høgskolen i Nord-Trøndelag (medlem)
- Ingrid Bergslid Salvesen, Universitetet i Tromsø (varamedlem)
- Guri Bakken, Universitets- og høyskolerådet (medlem)
- Siri Margrethe Løksa, Norges landbrukshøgskole (varamedlem)
- Gunhild Hagesæther, Norsk Lærerakademi (medlem)
- Kjell Eliassen, Handelshøgskolen BI (varamedlem)
- Johannes Fjose Berg, Studentenes landsforbund (studentmedlem)
- Annette Wilberg, Norsk Studentunion (varamedlem)

Juridisk rådgiver i NOKUT, Eva Liljegren, er klagenemndas sekretær

Klagenemnda hadde ett møte i 2003 og behandlet 17 saker, alle knyttet til generell godkjenning av utenlandsk utdanning. Ikke i noen av sakene ble vedtaket omgjort.

Behandlede saker i klagenemnda i 2003

Saker behandlet	Vedtak omgjort	Vedtak opprettholdt
17	0	17

Regnskap

Tildeling for NOKUT i 2003 var på 29,360 millioner kroner.

I tillegg er det bevilget følgende:

- 220 000 kroner til pilotprosjektet for utenlandske søkere.
- 2,451 millioner kroner for sluttføring av Norgesnettrådet.
- 1,650 millioner kroner til dekning av husleie for ABM-utvikling (kontorer for tidligere RBT).

NOKUTs driftsutgifter viser 28,183 millioner kroner. Justert for refusjoner og inntekter er det reelle forbruket for NOKUT i 2003 på 25,830 millioner kroner.

NOKUT hadde i 2003 følgende kostnadmessige hovedposter:

- Lønnsutgiftene var 10,518 millioner kroner, godtgjøring til styret på 371 000 kroner, utvalgsmedlemmer og konsulenter på 2,420 millioner kroner og arbeidsgiveravgift på 1,685 millioner kroner.
 - Teknisk utstyr, maskiner og inventar har et regnskapstall på 1,041 millioner kroner.
 - Kontor- og datarekvisita, reise- og representasjonsutgifter utgjør 2,304 millioner kroner.
 - Kursavgifter og kompetanseutvikling har bokført en utgift på 111 000 kroner.
- Posten for arrangement av seminarer må også sees på som kompetanseheving, med en utgift på 455 000 kroner. I tillegg har arbeidet med strategisk plan og internt kvalitetssikringssystem, interne retningslinjer for godkjenningssaker og evaluerings- og akkrediteringskriterier gitt et betydelig bidrag til kompetanseutviklingen internt.

- Postene for serviceutgifter, databehandling og programvare, faste serviceavtaler, trykningsutgifter, kunngjøringer, porto og telefon utgjør til sammen 2,567 millioner kroner.
 - Bøker og fagtidsskrifter har kostet cirka 244 000 kroner.
 - Diverse kostnader som kantinetilskudd, bedriftslegeordning og diverse driftsutgifter utgjør 652 000 kroner.
 - Leie av lokaler, elektrisitet, brensel og renholdstjenester er en stor post med 5,817 millioner kroner.
- NOKUTs oppstartsår preges av en del grunnleggende utgifter til blant annet nytt arkivsystem med elektronisk journal, ny logo, nye internettsider, hensiktsmessig intern omgjøring og flytting for å tilpasse virksomheten til ny struktur.

At forbruket er mindre enn tildelingen, har sammenheng med at NOKUTs evaluerings- og akkrediteringsvirksomhet ikke kunne starte opp før mot slutten av mai.

Nøkkeltall

1. Studiesteder for høyere utdanning Norge i 2003

Universiteter og vitenskapelige høyskoler	Akkrediterte høyskoler, kunsthøyskoler og krigsskoler	Akkrediterte institusjoner i alt	Ikke-akkrediterte høyskoler med godkjente studieprogrammer
10	32	42	30

2. Evalueringer av kvalitetssikringssystemer etter resultat i 2003

Styret i NOKUT ferdigbehandlet evalueringen av kvalitetssikringssystemet til én institusjon i 2003.

Kvalitetssikringssystemet ble godkjent. Evaluering av ytterligere seks søknader ble igangsatt i 2003 og avsluttes i 2004.

3. Akkrediteringer og godkjenninger etter akkrediteringstype og resultat i 2003

Akkrediteringstype	Godkjenning	Avslag	I alt
Institusjon	0	0	0
Doktorgradsstudium	0	0	0
Mastergradsstudium	4	0	4
Andre studietilbud	7	1	8

Antall søknader om akkreditering/godkjenning av institusjoner og studietilbud i 2003 var 74.

4. Evalueringer for å bedømme kvalitet

Det ble ikke foretatt noen evalueringer for å bedømme kvalitet på utdanningene i 2003.

5. Vedtak om generell godkjenning av utenlandsk utdanning etter utdanningsnivå

Godkjent som jevn gode med bachelor	Godkjent som jevn gode med master	Godkjent studiepoeng uten tilsvarende grad	Antall avslag	Antall vedtak i alt
587	96	310	574	1567

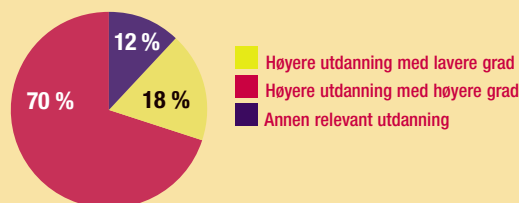
Antall søknader om generell godkjenning av utenlandsk utdanning i 2003 var 1614.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for godkjenning av utenlandsk utdanning var 4 1/3 måned.

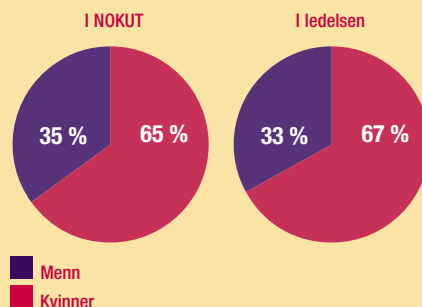
Ansatte

Ved utgangen av 2003 hadde NOKUT 34 ansatte med til sammen 30,9 årsverk. NOKUTs ansatte har gjennomgående høy utdanning, noe som avspeiler organets arbeidsfelt.

1. Ansattes utdanningsnivå

2. Kjønnfordeling i NOKUT og i NOKUTs ledelse

3. Lønnsutgifter

NOKUTs driftskostnader i 2003 var 25,830 millioner kroner. Av dette utgjorde lønn 10,518 millioner kroner.

NOKUTs virksomhetsområder i 2003

I 2003 hadde NOKUT fem virksomhetsområder:

- Evaluering av institusjonenes kvalitetssikringssystemer.
- Akkreditering av institusjoner og studietilbud.
- Evaluering for å bedømme kvaliteten i norsk høyere utdanning.
- Godkjenning av utenlandsk utdanning.
- Ekstern informasjon.

Akkreditere

godkjenne

evaluere

bedømme

informere

Akkreditering av institusjoner og studietilbud

Allerede før NOKUT vedtok "Forskrift om kriterier for akkreditering av institusjoner og standard og kriterier for akkreditering av studietilbud i norsk høyere utdanning" i mai 2003, forelå de første søknadene om akkreditering eller godkjenning av institusjoner og studietilbud. Senere har antall søknader økt. Mangfoldet i dem viser at akkreditering og godkjenning er akseptert av sektoren, både som kontroll og som bidrag til videre utvikling.

Kort om 2003

I 2003 var virksomheten preget av både utvikling og tilrettelegging av rutiner og igangsetting av et stort antall vurderinger. I tillegg til den nevnte forskriften ble det fattet vedtak om retningslinjer for sakkyndig kompetanse og oppnevning av sakkyndige. I prosedyrene for akkreditering/godkjenning er det lagt vekt på å gjennomføre eksterne, uavhengige evalueringer, samtidig som det oppfordres til dialog med søkerinstitusjonene på områder i prosessen der åpenhet og kommunikasjon er viktig. I praksis skjer dette ved at NOKUT foreslår og senere oppnevner sakkyndige komiteer, men institusjonene får anledning til å kommentere forslaget før de sakkyndige oppnevnes. Institusjonene får også

anledning til å kommentere sakkyndige rapporter i to omganger: Først for å kommentere faktiske feil og misforståelser før rapporten ferdigstilles av de sakkyndige, og deretter for å gi generelle kommentarer til den avlagte rapporten. NOKUT fatter sine vedtak om akkreditering/godkjenning på grunnlag av sakkyndiges rapport og søkers kommentar til denne.

NOKUTs forskrift om kriterier for akkreditering av institusjoner og studietilbud er grunnlaget for all godkjenning og akkreditering innenfor høyere utdanning. Institusjonene skal strukturere og dokumentere søknader i henhold til NOKUTs standarder og kriterier.

Fokus 2004

Antall søknader om akkreditering på alle nivåer har økt betraktelig utover i 2003/2004. Dette gir økt fokus på hvordan prosessene kan effektiviseres, og på hvordan akkrediteringene kan gjøres konsistente. Et viktig arbeid for NOKUT i 2004 vil være å tilrettelegge for revidering av akkreditering der det allerede foreligger akkreditering. Informasjon om akkrediteringsvirksomheten generelt og NOKUTs akkrediteringsvedtak spesielt, er også en prioritert oppgave, både nasjonalt og internasjonalt.

Oppgaver

- Godkjenning av kortere studietilbud (minimum 30 studiepoeng) og bachelorgradsstudier etter søknad fra private høyskoler
- Godkjenning/akkreditering av mastergradsstudier og doktorgradsstudier etter søknad fra både statlige og private høyskoler
- Akkreditering som universitet, vitenskapelig høyskole eller høyskole etter søknad fra både statlige og private høyskoler
- Ny akkreditering av akkreditering som allerede er gitt

Evaluering for å bedømme kvaliteten i norsk høyere utdanning

NOKUT startet høsten 2003 en diskusjon om valg av tema for å gjennomføre evalueringer og dermed bedømme kvaliteten på høyere utdanning.

Våren 2004 vil det bli lagt frem en prioritert og grunnlagt plan for evalueringer over en toårsperiode. Siden Utdannings- og forskningsdepartementet har rett til å pålegge NOKUT å foreta slike evalueringer, er det nødvendig å koordinere pålegget fra departementet og NOKUTs egne ønsker.

Godkjenning av utenlandsk utdanning

Virksomhetsområdet omfatter generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og implementering av Lisboakonvensjonens prinsipper i Norge for å fremme lik behandling av godkjenningssøkere. NOKUT er Norges representant i godkjenningsnettverkene til Europarådet og CEPES/UNESCO (ENIC-nettverket) og EU-kommisjonen (NARIC-nettverket), og har et nasjonalt ansvar for systeminformasjon om norsk høyere utdanning.

Kort om 2003

Fra og med 1. januar 2003 fikk NOKUT myndighet til å fatte enkeltvedtak om generell godkjenning av utenlandsk utdanning. En generell godkjenning angir uttelling i studiepoeng, og om utdanningen i nivå og omfang svarer til en norsk grad. Det er utarbeidet retningslinjer for generell godkjenning som jevn god med norsk bachelor- og mastergrad.

Totalt ble det i 2003 registrert 1614 søknader om generell godkjenning, en økning på 9 % i forhold til de søknadene som ble registrert i 2002. NOKUT fattet totalt 1567 vedtak, en økning på 16 % i forhold til vurderinger og anbefalinger om godkjenning gitt i 2002. 588 utdanninger ble vurdert som jevngode med norsk bachelorgrad, 96 som jevngode med norsk mastergrad. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 4 1/3 måned.

NOKUTs godkjenninger er retningsgivende for institusjonene. For å samordne godkjenningspraksisen i Norge med tanke på lik behandling, er institusjonene pålagt å rapportere sine vedtak til NOKUT. Rapporteringen skal skje gjennom å registrere vedtakene i Nasjonal database for godkjenning av utenlandsk høyere utdanning (NAG).

NAG har vært i drift siden 1. januar 2003. Hele 1380 godkjenningssaker var registrert ved årets utgang. NOKUT har kontrollert 1374 av de som har søkt NOKUT om godkjenning

Oppgaver

- Generell godkjenning
- Informasjon om det norske systemet for høyere utdanning
- Fremme Lisboakonvensjonens prinsipper for godkjenning
- Utvikling og drift av Nasjonal database for godkjenning av utenlandsk høyere utdanning (NAG)

i 2003 og i januar 2004, mot NAG. Av disse er det kun 18 som også har en godkjenningssak ved en institusjon. Av de 1233 personene som var registrert i NAG per 31. januar 2004, er det kun 5 personer som har en godkjenningssak ved mer enn ett lærested. Ingen av de 5 har søkt NOKUT om generell godkjenning.

Et pilotprosjekt for utprøving av en godkjenningsordning for flyktninger med mangelfull dokumentasjon av sin høyere utdanning i utlandet, startet opp i november 2003. Pilotprosjektet fokuserer på flyktninger med ingeniørutdanning og har 20 deltakere.

Fokus i 2004

NOKUT forbereder seg på de første søknadene om generell godkjenning som jevngrad med norsk doktorgrad. Kriteriene fastsettes av styret etter en høring med sektoren.

En komparativ analyse av de nordiske lærerutdanningene er satt i gang i regi av de nordiske ENIC-/NARIC-kontorene.

NOKUT har ansvaret for en årlig revisjon av listen over krav til studiekompetanse for søkere med utenlandsk utdanning, og vil utarbeide strategien for dette omfattende arbeidet.

NOKUT vil ta initiativ til en større brukerundersøkelse der en blant annet vil se på om godkjenning av høyere utdanning og vårt godkjenningsskjema er kjent og akseptert i næringslivet, og om søkere med godkjent utenlandsk utdanning får arbeid.

Den årlige godkjenningsskonferansen arrangeres i Bodø i 2004. Temaet er utdanning i Russland og tidligere Sovjetunionen.

Ekstern informasjon

Både NOKUT generelt og organets informasjonsvirksomhet spesielt var i en oppbyggingsfase i 2003. Året var derfor mer preget av planlegging og utvikling enn av produksjon.

Kort om 2003

Planlegging og strategiutforming har preget informasjonsvirksomheten i NOKUT i 2003. NOKUT ønsker, og er pålagt, åpenhet rundt sin virksomhet. NOKUT har valgt internett som hovedkanal for å praktisere denne åpenheten, og www.nokut.no er blitt bygget opp i løpet av året.

NOKUTs informasjon skal oppleves som lett tilgjengelig, korrekt, relevant og interessant. I 2003 har dette vært stikkord for oppbyggingen av hjemmesiden. NOKUT skal også ha et helhetlig uttrykk både innholdsmessig og grafisk, noe som har gitt seg uttrykk i at NOKUTs grafiske profil er blitt utbygd og tilpasset praktisk bruk. Medietrening for ledergruppen ble gjennomført for å sikre at journalister og andre mediekontakter får god service når de tar kontakt med NOKUT.

Fokus 2004

I 2004 skal NOKUT arbeide videre med å gjøre informasjonen lett tilgjengelig, blant annet gjennom en brosjyreserie om de sentrale virksomhetsområdene. Hjemmesidene skal bygges ut både innholdsmessig, grafisk og teknisk.

For å styrke NOKUTs helhetlige uttrykk vil den grafiske profilen bli videre bearbeidet. NOKUTs krise- og medieplan skal revideres og samkjøres i en overordnet kommunikasjonsplan.

Oppgaver

- Produksjon og vedlikehold av informasjon gjennom kanaler som internett, brosjyrer og pressemeldinger
- Vedlikehold og bruk av NOKUTs grafiske profil
- Etablering av rutiner i forhold til mediekontakt
- Opplæring innen ulike sider av kommunikasjonsfaget, for eksempel medietrening, skrivetrening for web og bruk av grafisk profil
- Generell kommunikasjonsrådgivning

NOKUTs internasjonale engasjement

I en globalisert utdanningsverden er internasjonalt samarbeid og kontakt med aktuelle organisasjoner, institusjoner og eventuelt personer i andre land med sikte på gjensidig informasjon og samarbeid en absolutt nødvendighet.

Arbeidet med NOKUTs oppgaver forutsetter kontinuerlig kontakt med den internasjonale utviklingen innenfor høyere utdanning generelt og evaluering, akkreditering og godkjenning spesielt. NOKUT har i 2003 deltatt i prioriterte internasjonale fora for å påvirke felles ordninger og løsninger, for å skape internasjonal tillit til norsk høyere utdanning og til de metoder som blir benyttet i arbeidet med å sikre og utvikle kvaliteten på utdanningene, og for å lære.

NOKUT har prioritert deltagelse i nordiske og europeiske nettverk og organisasjoner, for eksempel det nordiske nettverket for kvalitetssikringsorganer (NOQA), det tilsvarende europeiske nettverket (ENQA) og tilsvarende nordisk og europeisk nettverk innenfor informasjon om utdanning og godkjenning av utenlandsk utdanning (ENIC- NARIC). I tillegg deltar NOKUT aktivt i to prosjekter innenfor det europeiske samarbeidet mellom kvalitetssikringsorganer: Ett om kartlegging og analyse av metoder for evaluering ved organer med ulik profil, og ett om utvikling av institusjonsevaluering som tiltak for å sikre og utvikle utdanningskvaliteten.

NOKUT har også satset på å delta i et multilateralt samarbeidsprosjekt med i alt 8 land og 12 kvalitetssikringsorganer i Europa, kalt European Consortium for Accreditation (ECA). Prosjektet skal gå frem til utgangen av 2007. Målet er at man gjennom systematisk arbeid med sentrale temaer i 5 arbeidsgrupper skal oppnå en slik innsikt i og tillit til hverandres metoder og arbeidsmåter at det blir mulig med gjensidig godkjenning av hverandres akkrediteringsvedtak. NOKUT skal være vertskap for neste arbeidsmøte, som arrangeres i Bergen i juni 2004.

I 2003 ble det inngått et bilateralt samarbeid med det spanske evaluerings- og akkrediteringsorganet (ANECA) med sikte på utveksle erfaringer med metodebruk, prosedyrer for kvalitets-sikring, arbeidsopplegg og eventuelle fellesprosjekter om temaer som er av interesse for begge parter.

NOKUT har i 2003 også arbeidet for å etablere et samarbeid med søsterorganet Higher Education Quality Committe (HEQC) i Sør-Afrika. Initiativet til samarbeidet kommer fra HEQC, og omfanget vil avhenge av utfallet av søknaden fra HEQC til NORAD om støtte til prosjektet. HEQC bruker en evalueringsmetode som er svært lik den NOKUT bruker, med systematiske evalueringer av institusjonenes bruk av kvalitetssikringssystemer.

Fokus i 2004

NOKUT vil i 2004 følge opp engasjementet i de nettverk, organisasjoner og samarbeidsprosjekter som allerede er i gang.

Temaartikler

Fire av NOKUTs ansatte har sett nærmere på temaer som var sentrale for NOKUTs virksomhet i 2003. Temaene er:

- Hvordan NOKUT godkjenner utenlandsk utdanning.
- Godkjenning av utenlandsk utdanning der søkeren ikke har dokumentasjon.
- Akkreditering både for å kontrollere og for å utvikle.
- Utvikling av det norske systemet for kvalitetssikring.

KoNStRUKtiV

tYdELiG

UaVhENGiG

effEKTiV

HELHETStENkenDE

Hvordan godkjenner vi utenlandsk utdanning? På hvilket grunnlag avkortes utdanning fra enkelte land ved godkjenning i Norge?

Godkjenning av høyere utdanning fra utlandet

Anne Rovde, rådgiver i seksjon for utenlandsk utdanning. Anne Rovde er cand.mag. med engelsk og historie mellomfag og grunnfag fra Statens gymnas-tikkskole. I tillegg har Anne Rovde et halvårig studium i Ledelse i kvinneperspektiv og Pedagogisk seminar.

Det ligger mye prestisje i et lands utdanningssystem, og det kan være kontroversielt når "utenforstående" vurderer nivået på utdanningen, særlig om utdanningen avkortes ved godkjenning i et annet land. Ved godkjenning i Norge avkortes utdanning fra visse land med ett til to år.

At en utdanning fra et land blir avkortet ved godkjenning, betyr ikke at vedkommende lands utdanning er mindreverdige i forhold til utdanning i Norge. Utdanningssystemene er ulike i forskjellige land. I Norge er for eksempel gjennomsnittsalder ved avslutning av videregående skole normalt 19 år, mens den i andre land er lavere, samtidig som antall skoleår gjennomført før studiestart er lavere. Dette betyr at startnivået for høyere utdanning kan variere fra land til land.

Lisboakonvensjonen, som ble ratifisert av Norge i 1999, danner grunnlaget for arbeidet med godkjenning av utenlandsk utdanning. Konvensjonen forplikter partene til gjensidig godkjenning av høyere utdanning med mindre det kan påvises vesentlige nivåforskjeller.

For å fastslå nivået på et annet lands utdanning og for å etterstrebe størst mulig grad av lik behandling, benyttes forskjellige kilder. En liste over krav til generell studiekompetanse for søkere med utdanning fra utlandet er et hovedverktøy i dette arbeidet i Norge. Denne listen fastsetter de akademiske minstekravene for opptak til høyere utdanning. Den informerer om utdanningssystemer i forskjellige land, og er derfor et viktig verktøy også i godkjenningsarbeidet.

I Lisboakonvensjonen omtales de nasjonale informasjonssentrene (i Norge: NOKUT) som de aktører som skal føre tilsyn med, fremme og lette gjennomføringen av konvensjonen. Konvensjonen omhandler blant annet godkjenning av kvalifi-

kasjoner som gir adgang til høyere utdanning og godkjenning av høyere utdanning. NOKUTs ansvar for oppfølging av konvensjonen i Norge gjør det naturlig at organet har et engasjement og ansvar i arbeidet med årlig ajourføring av oversikten over krav til studiekompetanse. NOKUT har et godt utbygd internasjonalt nettverk som kan benyttes ved innhenting av informasjon om utenlandske høyere utdanningssystemer og reformer i systemene.

NOKUT har et godt utbygd internasjonalt nettverk som kan benyttes ved innhenting av informasjon om utenlandske høyere utdanningssystemer.

NOKUTs engasjement i dette arbeidet ble slått fast av styret på møte i desember 2003. Det ble da vedtatt å etablere et fast utvalg på seks personer som skal møtes en gang i året for å revidere listen.

En liste over krav til generell studiekompetanse for søkere med utdanning fra utlandet vil nødvendigvis måtte bli noe forenklet. Selv med jevnlig oppdatering og en grundigere gjennomgang av enkelte lands systemer vil det være vanskelig å være oppdatert til enhver tid om endringer og reformer i ulike lands utdanningssystemer. En svakhet ved en slik forenklet liste som etterstreber å fastsette et generelt nivå for alle enkeltland, er blant annet at en ikke får med seg kvalitetsforskjeller internt i de landene som har store nivåforskjeller på sine utdanninger. Det er likevel nødvendig å ha en slik liste for å effektivisere og sikre kvaliteten på arbeidet med opptak, innpassing og godkjenning av utenlandsk utdanning i Norge.

Godkjenning av utenlandsk høyere utdanning for flyktninger som mangler utdanningsdokumenter

Marit Egner, førstekonsulent i seksjon for utenlandsk utdanning. Marit Egner er cand. polit. med hovedfag i samfunnsgeografi.

Hva skal vi gjøre med en flyktning som kommer til Norge og sier at hun har en høyere utdanning, men som ikke har med seg noen papirer som beviser det? Det er et spørsmål NOKUT har vært og er opptatt av.

Godkjenning av utenlandsk utdanning blir vanligvis gjort ut fra vitnemål og karakterutskrift fra det utenlandske lærestedet, og eventuelt ved å ta kontakt med lærestedet eller myndighetene i utdanningslandet. Flyktninger har ikke alltid fått med seg utdanningsdokumentene sine til Norge, eller det kan være umulig å sjekke om dokumentene er riktige. I noen land er lærestedene og myndighetene utilgjengelige for verifisering. Institusjonen kan for eksempel være lagt ned eller ødelagt i krig. Norge har gjennom Lisboakonvensjonen forpliktet seg til å utarbeide rutiner for godkjenning av utdanning for flyktninger som har mangelfull dokumentasjon av sin utdanningsbakgrunn. I tillegg har Norge en klar målsetning om å ta i bruk innvandreres kompetanse.

En arbeidsgruppe har sett på mulighetene for å vurdere utdanning for flyktninger med mangelfull dokumentasjon av sin høyere utdanning. Arbeidsgruppen har sett på hva som gjøres når det gjelder realkompetansevurdering i videregående skole, noen spredte forsøk på vurdering for flyktninger som er gjort ved norske læresteder, og forsøk som er gjort i andre land. Det er foreslått en ordning som omfatter to faser. Først er det en kartleggingsfase der søkeren kommer med opplysninger om egen utdanning og erfaring. Deretter er det en vurderingsfase som består av et faglig vurderingsintervju og eventuelt en praktisk prøve ved en norsk utdanningsinstitusjon som tilbyr det aktuelle fagområdet.

Det gjennomføres et pilotprosjekt for å prøve ut ordningen i praksis for flyktninger med ingeniøruddanning. Prosjektet er et samarbeid mellom NOKUT, Høgskolen i Narvik, Høgskolen i Oslo og Nordland fylkeskommune. Det er tatt inn 6 kandidater i Nordland og 16 i Oslo. Kandidatene, som kommer fra

Afghanistan, Irak, tidligere Jugoslavia og Somalia, oppgir alle at de har ingeniøruddanning fra hjemlandet. Kandidatene har gjennomført en kartlegging ved NOKUT eller Nordland fylkeskommune. Den faglige vurderingen foregår ved de to høyskolene. Prosjektet er i skrivende stund midt i vurderingsfasen, og konklusjonene fra prosjektet er ikke klare.

Flyktninger har ikke alltid fått med seg utdanningsdokumentene sine til Norge.

Prosjektet byr på flere utfordringer og dilemmaer. Språk er en utfordring. Selv om kandidatene har språk for dagligsituasjoner, kan det være vanskelig å finne de riktige faguttrykkene.

Det er heller ikke lett å vite om årsaken til at en person har vanskelig for å forklare noe, har å gjøre med språket eller faget. Vurderingsintervjuet ved høgskolen er ikke en vanlig eksamen ut fra et gitt pensum, men skal være en faglig samtale som avdekker hvilke deler av faget kandidaten har kjennskap til. De som skal vurdere, har et dilemma i forholdet mellom kandidatens realkompetanse målt mot faglige krav i dagens ingeniøruddanning, og hvilket resultat de ville fått om vurderingen ble gjort på grunnlag av dokumenter alene. Kandidatene har ofte gjennomført utdanningen under vanskelige forhold der de har manglet lærebøker, laboratorieutstyr, datamaskiner og så videre, eller der universitetet har vært stengt i lengre perioder. Noen har tatt utdanningen for mange år siden, uten at de har hatt så mye relevant arbeids erfaring etterpå. Hvilken betydning skal alle disse forholdene ha for hvordan utdanningen skal godkjennes i Norge?

Når pilotprosjektet er ferdig våren 2004, vil NOKUT formidle erfaringene til Utdannings- og forskningsdepartementet og de norske utdanningsinstitusjonene, og det vil vurderes hvilke konsekvenser dette skal få for godkjenningspraksis innenfor norsk høyere utdanning. En godkjenningsordning må både sikre flyktningene mulighet til å utnytte sin medbrakte kompetanse, og samtidig hjelpe norske utdanningsinstitusjoner og arbeidsgivere til å plassere dem på rett plass i utdanning eller arbeid.

Akkreditering av høyere utdanning

Akkreditering i utvikling

Luna Lee Solheim, førstekonsulent i seksjon for akkreditering. Luna Lee Solheim er cand. polit. med hovedfag i pedagogikk.

Utdrag fra en sakkyndig rapport i forbindelse med akkreditering av studietilbud:

"... anbefaler at studiet godkjennes som 2-årig erfaringsbasert mastergrad... For tydelighetens skyld oppsummerer vi også et råd til søkeren om å bearbeide denne planen i profesjonsutdanningsperspektiv... På dette området ligger en mulighet for en forbedring som kan gjøre denne viktige utdanningen nyskapende."

For å støtte dette utviklingsperspektivet er NOKUTs akkreditering basert på åpne kriterier, som ikke er detaljerte.

Hva er akkreditering, og hvilken hensikt har det innenfor høyere utdanning?

Akkreditering er en kontroll av at kvaliteten tilfredsstillende definerte standarder og kriterier. En akkreditering gir studietilbudet og institusjonen anerkjennelse og fullmakt, og gir informasjon om status til de som tar og er interessert i høyere utdanning. Spørsmålet er om akkreditering kun er for kvalitetskontroll, eller om den også har en kvalitetsutviklende side.

Den tradisjonelle forståelsen

Akkreditering forbindes med kontroll. Fastlagte standarder vil være et konserverende kvalitetsbegrep, og i akkreditering innlemmer man i mindre grad metoder som fremmer kvalitetsutvikling og innovasjon. På denne måten angir tradisjonell akkreditering et kvalitetsnivå, men åpner ikke for kvalitetsutvikling.

Kontroll som et kvalitetssikringstiltak er alene ikke tilfredsstillende. Det er viktig at akkreditering blir mer enn et "ja"- eller "nei"-vedtak, og at den gir rom for anbefalinger om videreutvikling. Den norske løsningen på akkreditering, og kvalitetssikring for øvrig, er et eksempel på dette.

En moderne forståelse

I formålsparagrafen for NOKUT, § 12. 1. i lov om universiteter og høyskoler, står det at NOKUT gjennom akkreditering og

evaluering skal kontrollere kvaliteten ved norske utdanningsinstitusjoner. Det står i samme formålsparagraf at akkrediterings- og evalueringsvirksomheten skal utformes slik at institusjonene kan dra nytte av den i sitt kvalitetssikrings- og utviklingsarbeid.

For å støtte dette utviklingsperspektivet er NOKUTs akkreditering basert på åpne kriterier, som ikke er detaljerte. Det er de sakkyndiges oppgave til enhver tid å fortolke kriteriene i henhold til faget de evaluerer. Kriteriene vil videre være gjenstand for jevnlig vurdering og revisjon.

NOKUT foretok en undersøkelse av et begrenset antall sakkyndige rapporter i 2003. Formålet var å undersøke om de sakkyndige hadde lik forståelse av de standarder og kriterier som ligger til grunn for deres kvalitetsvurderinger. Analysen viser at komiteene hadde lik oppfatning av NOKUTs kriterier, men at de ser ut til å vektlegge kriteriene ulikt. En årsak kan være at de sakkyndige vektlegger det de mener er mest relevant for å kvalitetsvurdere et studietilbud. De åpne kriteriene gir rom for dette. På en annen side kan man spørre seg om det kan føre til at tilfeldigheter kan avgjøre hvilken vekt som tillegges NOKUTs kriterier i de sakkyndiges vurderinger. Som en konsekvens av dette har NOKUT tydeliggjort i mandatet til de sakkyndige at alle kriteriene skal vektlegges, og at de sakkyndige i tillegg skal gi uttrykk for en helhetsvurdering av det som evalueres.

Akkreditering er i utvikling. Den moderne forståelsen av akkreditering går lenger enn å være kvalitetskontrollerende. Åpne kriterier og jevnlig revisjoner hindrer det som man frykter er akkrediteringens konserverende aspekter. Vi ser at sakkyndige rapporter vurdert etter NOKUTs kriterier, har både et kontrollerende og et utviklende aspekt slik vi ser i sitatet innledningsvis. NOKUTs erfaringer med akkreditering er ennå få, men på sikt vil det være interessant å undersøke om institusjonene virkelig har nytte av akkreditering i sin utvikling.

Systematisk kvalitetssikring av høyere utdanning: Veien til "den norske modellen"

Jon Haakstad, seksjonsleder for seksjon for kvalitetssystem. Jon Haakstad er cand. philol.

For bare ti år siden var spørsmålet om ekstern kvalitetssikring av høyere utdanning knapt noe tema i det hele tatt. Selve begrepet "kvalitetssikring" hadde dårlig klang blant folk med tilknytning til utdanningsvirksomhet, og ga helst assosiasjoner i retning av sikring mot avvik og feilproduksjon. Og universiteter og høgschooler produserer jo ikke spiker eller fårepølser!

I 1990-årene gikk det en kvalitetssikringsbølge over den vestlige verden. Temaet ble da påtrengende også hos oss. Flere land etablerte omfattende, sykliske evalueringssystemer for all høyere utdanning, og tidlig ute i denne sammenhengen var de nordiske land – unntatt Norge. En OECD-rapport i 1997 ga mye ros til norsk høyere utdanning, men etterlyste i klare ordelag et nasjonalt opplegg for systematisk kvalitetsvurdering. Siden er dette kravet blitt forsterket av Bologna-prosessen, og det er i dag en nødvendighet hvis man ønsker internasjonal aksept og godkjenning.

Svaret på OECDs utfordring skulle komme med opprettelsen av Norgesnettrådet i 1998. Samtidig som Norgesnettrådet foretok en rekke ulike typer evalueringer mellom 1999 og 2002, arbeidet rådet med å finne en fornuftig hovedmodell for systematisk ekstern kvalitetsvurdering innenfor gitte tidssyklusser. En utredning om dette ("Basert på det fremste...") ble lagt fram i 1999, og dannet utgangspunkt for valget av en revisjonsmodell. Det vil si evalueringer som retter seg mot institusjonenes interne kvalitetsarbeid, og ikke direkte mot de enkelte fag og tilbud.

I 2001 var dette valget slett ikke like opplagt. Internasjonalt blåste vinden nå klart i retning av hovedalternativet til revisjon, nemlig systematiske evalueringer av alle fagområder, hver for seg. Dette skyldtes ikke minst at den viktigste fanebæreren for revisjon opp gjennom 1990-årene, Sverige, nå la om til fag-

evalueringer, samtidig som sterke krefter presset på for at akkreditering av fagtilbud burde bli et gjennomgående prinsipp i europeisk kvalitetssikring.

Men etter fem år med utprøving, utredninger, drøftinger og politiske vedtak på feltet står fortsatt den opprinnelige modellen ved lag. Det tyder på at den er robust, men det betyr også at den har absorbert utviklingstrekk og føringer som ikke var til stede i 1999.

Erfaringer ble hentet fra et pilotprosjekt i 2001–2002, og Mjøsutvalgets forslag om innføring av en generell akkrediteringsordning for all høyere utdanning la et annet viktig premiss. Da akkreditering ble et viktig element i kvalitetsreformen, ble modellen med evaluering av institusjonenes eget kvalitetsarbeid kjernen i et system med flere samvirkende mekanismer for ekstern vurdering og godkjenning. Dette er et litt spesielt trekk ved den norske ordningen.

En viktig forutsetning for at revisjonsevalueringer kan ha en så sentral funksjon, er at de høyere utdanningsinstitusjonene har egne tilfredsstillende kvalitetssikringssystemer, og at det også foreligger krav til og kriterier for hva det innebærer. Dette er fulgt opp i lov og forskrift og i NOKUTs evalueringskriterier. Her står betydningen av dokumentasjon og selvevaluering sentralt, og en har dermed lagt godt til rette for realistiske og konsistente evalueringer. Muligheten for at institusjonene kan få sitt kvalitetssikringssystem underkjent, med konsekvenser for retten til å tilby nye studier, bidrar også til å gi evalueringene realisme.

Har modellen blitt betydelig endret underveis? I prinsippet ikke, men den er blitt klart styrket ved at loven nå setter et så tydelig krav om kvalitetssikringssystemer i institusjonene. Dette var ikke forutsetningen i det opprinnelige forslaget fra

En OECD-rapport i 1997 ga mye ros til norsk høyere utdanning, men etterlyste i klare ordelag et nasjonalt opplegg for systematisk kvalitetsvurdering.

1999, selv om en også da konkluderte med at det måtte defineres evalueringskriterier som ville ha konsekvenser for institusjonene.

På et annet punkt er modellen blitt mer åpen. NOKUTs første utkast til evalueringskriterier innebar nok en større grad av ensretting av kvalitetsarbeidet i institusjonene enn det som de vedtatte kriteriene nå legger opp til. Her ga institusjonene selv innspill som har gitt økt fleksibilitet og pluralisme, uten at kvalitetskravene er svekket.

Ennå er det selvsagt for tidlig å felle noen dom over ordningen. Men de første erfaringene er positive. Det gjelder både selve evalueringene som er gjennomført, og de indikasjonene en har på at institusjonene aksepterer modellen og legger vekt på arbeidet med å bygge opp gode lokale ordninger. Det er også inspirerende å legge merke til at "den norske modellen" har vakt betydelig internasjonal interesse, nettopp fordi den framstår som "smart" og ubyråkratisk, med en fornuftig balanse mellom intern og ekstern kvalitetssikring og fokus på autonome institusjoners eget ansvar for studiekvaliteten.

Innhold

➤ NOKUT i 2003	side 3
Ord fra styreleder	side 4
Ord fra direktør	side 6
Styret	side 8
Varamedlemmer	side 8
NOKUTs organisasjon og ansatte	side 9
Klagenemnd	side 9
➤ Regnskap	side 10
Nøkkeltall	side 11
Ansatte	side 11
➤ NOKUTs virksomhetsområder i 2003	side 12
Evaluering av institusjonenes kvalitetssikringsystemer	side 13
Akkreditering av institusjoner og studietilbud	side 14
Evaluering for å bedømme kvaliteten i norsk høyere utdanning	side 15
Godkjenning av utenlandsk utdanning	side 16
Ekstern informasjon	side 18
➤ NOKUTs internasjonale engasjement	side 19
➤ Temaartikler	side 20
Godkjenning av høyere utdanning fra utlandet	side 21
Godkjenning av utenlandsk høyere utdanning for flyktninger som mangler utdanningsdokumenter	side 22
Akkreditering i utvikling	side 23
Veien til "den norske modellen"	side 24

**Kronprinsens gate 9
Postboks 1708 Vika
0121 Oslo**

**Telefon: 21 02 18 00
Telefaks: 21 02 18 01
E-post: Postmottak@nokut.no
Internett: www.nokut.no**